

International
JOURNAL OF SOCIAL, HUMANITIES
AND ADMINISTRATIVE SCIENCES

Open Access Refereed E-Journal & Refereed & Indexed
JOSHASjournal (ISSN:2630-6417)

Architecture, Culture, Economics and Administration, Educational Sciences, Engineering, Fine Arts, History, Language, Literature, Pedagogy, Psychology, Religion, Sociology, Tourism and Tourism Management & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:20

2019

pp.981-992

journalofsocial.com

ssssjournal@gmail.com

SEÇİLMİŞ GÖSTERGELERLE GELENEKSEL ve KATILIM BANKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI: 2006-2018 DÖNEMİ¹

THE COMPARISON OF TRADITIONAL AND PARTICIPATION BANKS WITH SELECTED INDICATORS: 2006-2018 PERIOD

Doç.Dr. Pinar PEHLİVAN

Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Demirci Meslek Yüksekokulu, Manisa/Türkiye

Article Arrival Date : 15.10.2019

Article Published Date : 19.11.2019

Article Type : Research Article

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.31589/JOSHAS.184>

Reference : Pehlivan, P. (2019). "Seçilmiş Göstergelerle Geleneksel Ve Katılım Bankalarının Karşılaştırılması: 2006-2018 Dönemi", Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences, 5(20): 981-992

ÖZET

Finansal sistemin temeli niteliğindeki bankacılık sektörü, fon fazlalarının üretken yatırımlara dönüşmesini sağlaması açısından hızlı ekonomik büyüme ve gelişmenin önemli bir parçası konumundadır. Bankaların bir ekonomideki asıl işlevi, tasarrufların yatırımlara dönüşmesini sağlamaktır. Bankacılık sektörü, tasarruf sahiplerinin fon fazlalarını toplayarak fon açığı bulunan yatırımcılara aktarır. Ancak farklı türlerde organize olmuş bankalar bu işlevi yerine getirirken farklı yöntemler kullanırlar. Geleneksel bankacılık olarak da isimlendirilen mevduat bankaları tasarrufların fonlarını mevduat olarak toplayıp krediye dönüştürürken, katılım bankaları hem fon toplama hem de fon kullandırma noktasında geleneksel bankalardan ayrılırlar.

Katılım bankaları kâr ve/veya zarara katılma esasına göre fon toplamakta ve risk paylaşımını öngörmektedir. Özellikle son dönemlerde oldukça popüler olan katılım bankaları, fonların faizsiz yöntemlerle toplanması ve bu fonların fon ihtiyacı olanlara yine faizsiz yöntemlerle kullandırılması amacıyla kurulmuşlardır. Bu açıdan katılım bankaları, bazı kesimlerin faize olan hassasiyeti nedeniyle ekonomiye aktarılmayan fonların para piyasalarına çekilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir.

Bu çalışma; 2006-2018 dönemi için geleneksel bankalarla katılım bankalarının performanslarını çeşitli göstergeler yardımıyla karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla çalışmada, katılım bankacılığının tanımı, önemi ve gelişimi üzerinde durulmuş, geleneksel bankalar ile katılım bankalarının performansları seçilmiş bazı göstergeler yardımıyla karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Bankacılık, Katılım Bankacılığı, Bankacılık Sektörü

Jel Kodları: G21, G29.

ABSTRACT

The banking sector, which is the basis of the financial system, is an important part of the rapid economic growth and development in terms of enabling the surpluses to turn into productive investments. The main function of banks in an economy is to ensure that savings are transformed into investments. The banking sector collects fund surpluses of savings holders and transfers to fund investors. However, different types of organized banks use different methods in performing

¹ 07-11 Kasım 2018 tarihinde Antalya'da düzenlenen Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kongresinde sunulan bildirinin güncellenmiş ve genişletilmiş halidir.

this function. While deposit banks, also called traditional banking, collect savings funds and convert them into loans, participation banks separate from traditional banks both in fund collection and fund allocation.

Participation banks collect funds on a profit and / or loss sharing basis and foresee risk sharing. Participation banks, which have been very popular in recent years, have been established with the aim of collecting funds by interest-free methods and lending these funds to those in need of interest by interest-free methods. In this respect, participation banks play an important role in attracting funds that are not transferred to the economy due to the sensitivity of some sectors to interest rates.

This study aims to compare the performance of traditional banks and participation banks with various indicators for the period 2006-2018. For this purpose in this study, the definition, importance and development of participation banking are explained. Also the performances of traditional banks and participation banks were compared and interpreted with the help of selected indicators.

Key Words: Traditional Banking, Participation Banking, Banking Sector.

JEL kodu: G21, G29.

1. GİRİŞ

Bir ülkenin ekonomik ve finansal yönden gelişmesinde en önemli aktör bankacılık sektörüdür. Finansal sistem içerisinde bankacılık sektörü, çeşitli yöntemlerle topladıkları fonların yatırımlara dönüştürülmesinde fon aktarımına aracılık ederek ülkelerin ekonomik bakımdan gelişmesine çok önemli katkılar sağlamaktadır. Son yıllarda uluslararası finansal piyasalarda yaşanan hızlı gelişmeler ve küreselleşme eğilimleri, fon hareketliliğini de artırmıştır. Bu durumda bankalar fonları çekebilmek için farklı kesimlere de hitap edebilecek yeni ürün ve yöntemler geliştirmeye başlamışlardır. Piyasada artan rekabet koşulları, farklı bir ürün ve hizmet yelpazesi sunan “katılım bankacılığını” gündeme getirmiştir.

Dünya literatüründe İslami finans olarak bilinen katılım bankacılığı, uyguladığı faizsiz bankacılık ile sadece İslam ülkelerinde değil, tüm dünyada uygulama alanı bulmuştur. İslamiyette faizin haram olması nedeniyle, katılım bankacılığı, bankacılık faaliyetlerini dini esaslara göre düzenlemektedir. Dolayısıyla geleneksel bankacılık ile katılım bankacılığı arasındaki en önemli fark faizden kaynaklanmaktadır. Bu bankalar; kâr-zarar ve risk paylaşımı esasına göre faizsiz yöntemlerle fon toplar ve topladığı bu fonları yine faizsiz esasa göre reel kesime kredi olarak kullanır.

Dünyadaki geçmişi 1960’lı yıllara dayanan ancak ülkemizde 1980’li yılların başından itibaren görülmeye başlayan bu kurumlar, 2005 yılında “banka” statüsüne alınarak Bankacılık Kanunu kapsamına alınmıştır. Halen ülkemizde 6 adet katılım bankası faaliyet göstermektedir ve bu bankaların sektördeki payı da her geçen gün artmaktadır.

Bu çalışmanın amacı; Türkiye’de ve dünyada katılım bankacılığının gelişimini ve genel ilkelerini ortaya koyarak, katılım bankaları ile geleneksel bankaların çeşitli göstergelerle karşılaştırılmasıdır. Bu amaçla; 2006-2018 dönemi için çeşitli finansal oranlar ve büyüklükler yardımıyla mevduat bankaları ve kalkınma ve yatırım bankaları, katılım bankalarının mali yapıları ile karşılaştırılmaktadır.

Bu amaçla çalışmanın ilk bölümünde katılım bankacılığının tanımına, gelişimine ve çalışma ilkelerine yer verilmiştir. İkinci bölümde benzer çalışmalara yönelik literatür taraması ele alınmış, üçüncü bölümde yöntem ve kullanılan oranlar belirtilerek çalışmanın kapsamı açıklanmış, son bölümde bulgular değerlendirilerek sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

2. KATILIM BANKACILIĞI

Katılım bankaları, faiz uygulamasının İslam dinine göre haram olması nedeniyle faizsiz esasa göre bankacılık faaliyeti yapan kuruluşlardır. Faiz uygulamasından rahatsız olan kesimin tasarruflarının finansal sisteme dahil edilmesi ve bu suretle sistemin dışında atıl bulunan fonları ekonomiye kazandırılması katılım bankalarının en önemli fonksiyonudur.

Genellikle İslami banka veya faizsiz banka olarak adlandırılan katılım bankaları, çalışma koşullarında şeriata uygun prensiplere riayet ederek faaliyet göstermektedir. İslami bankalar ticari işlemleri dini

kurallara göre düzenleyerek uygular ve bu açıdan geleneksel bankalardan farklılık gösterirler (Kettell, 2011: 31-32). İslamiyet kesin ve keskin bir dille faizi yasaklarken, ticareti serbest bırakmıştır. Ticaret, hem helal kılınmış, hem de teşvik edilmiştir (Aktepe, 2012: 22-23).

Faiz, katılım bankalarının esas aldığı İslam dininin yasaklarından biridir. Çünkü İslami inanişaya göre faiz, karşılığı olmayan bir kazançtır. İnsanlardaki erdem duygularını köreltir, toplumsal yardımlaşmayı önler, insanları ticaret, ziraat ve zanaat gibi temel ekonomik faaliyetlerden uzaklaştırır, sınıfsal çatışmayı arttırır ve devletleri mali yönden zayıflatıp dışa bağımlı hale getirir (Özsoy, 1994: 39). Ancak sadece faizin sistem dışında bırakılması bir bankanın İslami banka olması için yeterli değildir. Bir ekonominin İslam ekonomisi, bir finansal kurumun İslami finans kurumu olması için faizi kaldırmanın yanında, sosyal adalet, eşitlik, doğruluk ve dürüstlük gibi temel İslami prensipler baz alınarak bir sistem oluşturmak gerekir (Batır & Güngör, 2016: 75).

Katılım bankacılığı, İslami hukuk sistemine paralel olarak düzenlenmiş, çalışma ilkelerini başta Kur'an ve Sünnet olmak üzere İslami kaynaklara dayandıran bir finans alt sistemidir. (Parlakkaya ve Çürük, 2011: 398). Geleneksel bankacılıkta, oranı önceden belirlenmiş faiz karşılığında mudilerden toplanan mevduatlar, bankanın belirlediği faiz oranı üzerinden, fon ihtiyacı olanlara kredi şeklinde kullanılmaktadır. Katılım bankacılığının, geleneksel bankacılıktan ayrılan en önemli husus, faiz yerine katılım payı sağlamasıdır. Katılımcıların faaliyet sonuçlarına katılmasını öngören bu sistem, faizsiz bankacılık olarak da bilinmektedir (Özcan ve Hazıroğlu, 2000: 9).

Sonuç olarak; katılım bankaları; farklı bankacılık hizmetleri sunan ve reel ekonomiyi finanse eden kuruluşlardır. Bu kurumlar; bankacılık hizmetleri yapmanın yanı sıra, tasarruf sahiplerinden cari hesap ve kar/zarar ortaklığı hesapları yoluyla topladıkları fonları, faizsiz finansman prensiplerine göre, reel sektöre aktararak, oluşan kar veya zararı, tasarruf sahipleriyle paylaşmaktadırlar (Tunç, 2000: 13).

Dünya finans piyasalarındaki gelişimine paralel bir şekilde katılım bankalarının Türkiye'deki önemi gün geçtikçe artmaktadır. Bu durum, katılım bankalarının ürünlerine olan talebin, katılım bankalarının müşteri sayısının ve katılım bankalarının bankacılık sektörü içindeki payının gün geçtikçe arttığını göstermektedir.

Kısaca ifade etmek gerekirse; modern katılım bankacılığı, ortaya çıktığı birkaç on yıl öncesinden günümüze kadar geleneksel finansal sistem içerisinde kendisine başarılı bir şekilde yer edinmiştir (Lee ve Ullah, 2007: 244).

2.1. Katılım Bankacılığının Dünyada Gelişimi

Modern İslami bankacılığın temelleri 1940'lı yılların ortalarında tartışılmaya başlanmıştır. Ancak kapsamlı şekilde faizsiz bankaların ortaya çıkmaları 1960'lı yılların sonunu bulmuştur (Billah, 2007: 401). İslami bankacılığın ilk denemesi 1963'de Ahmed El Neccar'ın öncülüğünde Mısır'da görülmüştür. Tasarruf bankası niteliğinde olan bu bankanın faaliyeti 1967 yılında sona ermiş ve faizli sistemle çalışan "Mısır Ulusal Bankası" tarafından devralınmıştır (El Tiby, 2011: 4).

1969 yılındaki İslam Konferansı'na katılan ülkeler arasında İslam Kalkınma Bankası ve İslam Bankaları Birliği kurulduktan sonra faizsiz bankacılıkla ilgili gelişmeler görülmeye başlamıştır. 1963 yılında Mısır'da Ahmet en-Neccar tarafından kurulan faizsiz banka modeli, bu alandaki ilk deneme olarak kabul edilebilir (TKBB, 2012: 83). Ardından 1971 yılında Mısır'da devlet desteğiyle kurulan "Nasr Sosyal Bankası" ilk faizsiz ticari banka örneğidir. 1975 yılında Cidde'de faaliyete geçen "İslam Kalkınma Bankası"nın ardından katılım bankalarının sayısı tüm dünyada giderek artmaktadır.

Geleneksel bankacılığın yanısıra gelişen faizsiz bankacılık konusunda Malezya en önde gelen ülkelerden biridir. Toplam İslami finans varlıklarının yaklaşık %40'ının bulunduğu İran'da, bankacılık sektörü İslami finans kurallarına göre yapılandırılmıştır. Dünyada en büyük on İslami bankadan yedisi İran'dadır (Serpam, 2013: 9). Bugün dünya üzerinde faizsiz sistemde çalışan 100'den fazla banka bulunmaktadır. İsviçre, Lüksemburg, Danimarka, Filipinler, Amerika Birleşik

Devletleri, Malezya, Hong Kong, Bahreyn, Sudan, Kuveyt, İngiltere, Kazakistan, Pakistan, Rusya, Bangladeş, Katar, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Endonezya gibi ülkelerde faizsiz çalışan bankalar bulunmaktadır. Bununla beraber Afganistan, Irak, Suriye, Yemen ve Libya gibi Müslüman olup da faizsiz bankaya sahip olmayan ülkeler de bulunmaktadır (Parlakkaya ve Çürük, 2011: 10, TKBB, 2012: 85-86).

2.1. Katılım Bankacığının Türkiye’de Gelişimi

Türkiye’de İslami Bankacılık, dışa açık serbest bir piyasa ekonomisine geçişin yaşandığı 1980’li yılların başında, hükümetin kararıyla Özel Finans Kurumu (ÖFK) adı altında ve Merkez Bankası’na bağlı olarak uygulamaya geçmek üzere başlamıştır (Presley, 2012: 11). 1980’lerin başında Türkiye’de etkili olan serbestleşme sürecinin, bu düzenlemenin yapılmasında katkısı olduğu söylenebilir. Serbestleşme sürecinde, Türkiye’de finansal sektör üzerindeki baskılar kaldırılmış ve İslami finans, ÖFK adı altında sektöre giriş yapmıştır (Aysan, Dolgun, & Turhan, 2013: 99, Özcan ve Hazıroğlu, 2000: 9). Bu yeni anlayışın esas amacı, ekonomiye katılmayan mali değerleri yastık altından çıkararak ekonomiye aktarmaktır.

Bu düzenlemelerin hemen ardından 1985 yılında da faizsiz anlayış içerisinde bankacılık faaliyeti gerçekleştiren iki özel finans kurumu kurulmuştur (Aras ve Öztürk, 2011: 169-170). Türkiye’de 1985 yılında kurulan Albaraka Türk Finans Kurumu A.Ş. ve Faisal Finans Kurumu A.Ş. İslami esaslara göre kurulmuş ilk kurumlardır. Ardından 1989 yılında Kuveyt Türk Evkaf Finans Kurumu A.Ş., 1991 yılında Anadolu Finans Kurumu A.Ş., 1995 yılında İhlas Finans Kurumu A.Ş. ve 1996 yılında da Asya Finans Kurumu A.Ş. kurulmuştur² (Özsoy, 2011: 22-23). ÖFK’lar 1999 yılında Bankalar Kanunu kapsamına alınmış, 2005 yılında ise tamamen Bankacılık Kanunu’na dâhil edilerek mevduat ve yatırım bankalarıyla her konuda eşit duruma getirilmiş ve “Katılım Bankası” adını almışlardır. Katılım bankalarındaki hesaplar Tasarruf Mevduat Sigorta Fonu (TMSF) güvencesi altına alınmış ve bu tarihten itibaren de hızla büyümeye başlamışlardır (Tekbaş, 2013: 7, TKBB, 2012: 88).

Türkiye’de 2018 yılsonu itibariyle 6 katılım bankası faaliyet göstermektedir. Bunlar; Albaraka Türk, Kuveyt Türk, Türkiye Finans, Ziraat Katılım, Vakıf Katılım ve Emlak Katılım bankalarıdır.

2.2. Katılım Bankalarının Genel İlkeleri

Katılım bankacılığı özü itibariyle, faizi yasaklayan İslam Hukuku’na dayanır. İslam dini faizsiz kazancı helal, faizli kazancı haram kılmıştır. Katılım bankalarının temel dayanağı “faizsizlik prensibi”dir. Bu doğrultuda katılım bankaları kâr ve zarara katılma esasına göre fon kabul eder, müşteriye “sabit bir getiri” taahhüt etmez, fon kullanırken nakit kredi vermez, müşterinin ihtiyaç duyduğu malı satıcıdan peşin alıp, kendisine vadeli satar veya iş sahibiyle proje bazında ortaklık yapar (Albaraka, 2015: 9).

Katılım bankaları, cari ve katılım hesabı yoluyla fon toplar, fon sahipleri bankanın işlemlerinden doğacak kâr ve zarara ortak olurlar. Cari hesaplar; geleneksel bankacılık uygulamasına benzemekte olup basit bir emanet hesabıdır. Ancak hesap sahibine faiz ya da benzeri bir kâr payı ödemesi söz konusu değildir (Atlas, 2008: 19-23). Özel cari hesaplardan, sıradan bankacılık işlemleri yapılabilmektedir (Dağ, 2011: 22). Katılma hesapları; mevduat bankalarındaki vadeli mevduatın karşılığıdır ve yatırım ortaklığı hesabı şeklindedir. Katılım bankalarına yatırılan fonların bu kurumlarca kullanılmasının sonucunda oluşacak kâr ve zarara katılma hakkı veren, karşılığında hesap sahibine önceden belirlenmiş herhangi bir getiri ödenmeyen ve hatta anaparanın aynen geri ödenmesini de garanti etmeyen hesap türüdür. Bu hesapların getiri oranlarının büyüklüğü yatırımın büyüklüğüne bağlıdır ve kâr oranı projenin bitiminde belli olmaktadır. Bu yüzden bankalar tarafından açıklanan kâr payı oranları bir önceki ayın göstergeleridir. Proje sonunda getirinin oranı net olarak belli olmadığından proje çok kazanırsa getirisi büyük olacaktır (Baykara, 2012: 32).

² İhlas Finans 2001 krizi sırasında iflas etmiş ve kapatılmıştır.

Katılım bankaları fon kullanırken; **Mudaraba** (müşteri emek, bilgi ve tecrübe, banka ise sermaye koyar ve önceden belirlenen oranlarda kâr paylaşımı yapılır), **Murabaha** (katılım bankasının müşterisi için bir ürünü satıcıdan alarak, üzerine bir kâr payı eklemek suretiyle müşterisine satmasıdır), **Muşaraka** (kâr ve zarar paylaşımına dayanır, mudarabadan farklı olarak hem yatırımcı, hem de girişimci projeye ortak bir sermaye sağlar, her iki taraf kâra ve zarara ortak olur, kâr paylaşımı önceden sabit getiri belirlenmeden, tespit edilen oranlarda yapılırken, zarar paylaşımı sermaye oranında yapılır) ve **İcara** – Finansal Kiralama (banka müşterisi için bir varlık satın alır, üzerine kâr payı koyarak müşterisine kiralar, kiralanan varlıkla ilgili risk ve sorumluluk bankanın üzerinde kalır) gibi yöntemlerden yararlanırlar (Akgüç, 1992:143, Parklakkaya ve Çürük, 2011: 398-399, Özsoy, 2011:120).

3. LİTERATÜR

Türkiye’de geleneksel bankalarla katılım bankalarının karşılaştırmasının yapıldığı pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların bir kısmında katılım bankalarının tüm bankacılık sektörü ile birlikte verimlilikleri analiz edilmiş, bir kısmında da mevduat bankaları ile karşılaştırmalı analizler yapılmıştır. Ancak diğer çalışmalar, bu çalışmada incelenen dönem kadar geniş bir zaman dilimini kapsamamakta, ayrıca kalkınma ve yatırım bankalarını içermemektedir.

4. YÖNTEM

Çalışmada 2006-2018 yılları arasını kapsayan 13 yıl için Türkiye ekonomisinde faaliyet gösteren geleneksel (mevduat, katılım, kalkınma ve yatırım) bankaların finansal performansları karşılaştırılmaktadır. Bu bağlamda bankalara ilişkin genel kabul görmüş seçilmiş bazı göstergeler kullanılmakta ve yorumlar yapılmaktadır.

Çalışmada kullanılan seçilmiş göstergeler aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 1. Analizde Kullanılan Oranlar

Seçilmiş Göstergeler	
Banka, Şube ve Personel Sayıları	Banka Sayısı
	Şube Sayısı
	Personel Sayısı
Seçilmiş Büyüklükler	Aktif Büyüklüğü
	Özkaynak Büyüklüğü
	Mevduat / Toplanan Fonlar
	Krediler / Kullanılan Fonlar
	Net Kâr
Seçilmiş Oranlar	Aktif Kârlılığı (Net Kâr/Toplam Aktifler)
	Özkaynak Kârlılığı (Net Kâr/Özkaynaklar)
	Sermaye Yeterlilik Rasyosu

Çalışma için gerekli veriler; katılım bankaları için Türkiye Katılım Bankaları Birliği’nin (TKBB); mevduat bankaları ile kalkınma ve yatırım bankaları için Türkiye Bankalar Birliği (TBB) ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’nun (BDDK) web sayfasından derlenmiştir. Analizde yıllık toplam veriler dikkate alınmıştır.

Çalışmada bankalar; sermaye yapıları ve işlevleri açısından gruplara ayrılmış ve banka grupları bazında değerlendirilmeler yapılmıştır. Bu kapsamda bankalar; mevduat bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları ile katılım bankaları şeklinde gruplandırılmış, ayrıca mevduat bankaları da; kamusal sermayeli mevduat bankaları, özel (yerli) sermayeli mevduat bankaları ve yabancı sermayeli mevduat bankaları olarak üç alt gruba ayrılmıştır.

5. BULGULAR

5.1.Banka, Şube ve Personel Sayıları

-Banka Sayıları: Çalışmada öncelikle Türk bankacılık sektöründe 2006-2018 yılları arasında faaliyet gösteren banka sayıları ortaya konuşmuştur. Tablo 2 banka sayılarını göstermektedir.

Tablo 2.Türk Bankacılık Sektöründe Faaliyet Gösteren Banka Sayıları

Yıllar	Mevduat Bankaları					Kalkınma ve Yatırım Bankaları	Katılım Bankaları	Toplam
	Kamusal Sermayeli	Özel Sermayeli	Yabancı Sermayeli	TMSF'ye Devredilen	Mevduat Toplam			
2006	3	14	15	1	33	13	4	50
2007	3	11	18	1	33	13	4	50
2008	3	11	17	1	32	13	4	49
2009	3	11	17	1	32	13	4	49
2010	3	11	17	1	32	13	4	49
2011	3	11	16	1	31	13	4	48
2012	3	12	16	1	32	13	4	49
2013	3	11	17	1	32	13	4	49
2014	3	11	19	1	34	13	4	51
2015	3	9	21	1	34	13	4	51
2016	3	9	21	1	34	13	5	52
2017	3	9	21	1	34	13	5	52
2018	3	9	21	1	34	13	5	52

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr>, www.bddk.org.tr ve <http://www.tkbb.org.tr> sayfalarından tarafımızca derlenmiştir (Erişim Tarihi: 15.05.2019)

Yukarıdaki tablodan görüleceği üzere; 2006 yılından itibaren banka sayılarında çok önemli bir değişiklik yaşanmamıştır. Bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılmasının ardından özellikle 2002 yılından sonra banka birleşmeleri nedeniyle banka sayısında azalmalar yaşanmakla birlikte, analiz döneminde fazla bir değişiklik olmamıştır. Kalkınma ve yatırım bankalarının sayısı inceleme dönemi boyunca hiç değişmemiştir. Katılım bankaları dahil toplam banka sayısı 2006 yılında 50 iken, 2011 yılında 48'e düşmüş, 2018 yılında ise 52'ye çıkmıştır.

-Şube Sayıları: Tablo 3, 2016-2018 tarihleri arasındaki şube sayılarını göstermektedir.

Tablo 3.Şube Sayıları

Yıllar	Mevduat Bankaları					Kalkınma ve Yatırım Bankaları	Katılım Bankaları	Toplam
	Kamusal Sermayeli	Özel Sermayeli	Yabancı Sermayeli	TMSF'ye Devredilen	Mevduat Toplam			
2006	2.149	3.582	1.072	1	6.804	45	356	7.205
2007	2.203	3.625	1.741	1	7.570	48	421	8.039
2008	2.416	4.290	2.034	1	8.741	49	530	9.320
2009	2.530	4.390	2.062	1	8.983	44	560	9.587
2010	2.744	4.582	2.096	1	9.423	42	607	10.072
2011	2.909	4.944	1.938	1	9.792	42	685	10.519
2012	3.079	5.100	2.012	1	10.152	42	828	11.062
2013	3.397	5.339	2.244	1	10.981	40	964	11.985
2014	3.500	5.455	2.226	1	11.182	41	990	12.213
2015	3.681	4.299	3.170	1	11.151	42	880	12.073
2016	3.702	4.132	2.905	1	10.740	41	959	11.740
2017	3.677	4.013	2.809	1	10.500	50	1.032	11.582

2018	3.718	3.963	2.718	1	10.400	54	1.121	11.575

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr>, www.bddk.org.tr ve <http://www.tkbb.org.tr> sayfalarından tarafımızca derlenmiştir (Erişim Tarihi: 15.05.2019)

Ekonomik büyümeye paralel olarak gelişen sektörde, hizmet sunum birimi olan şube sayısı mevduat bankalarında 2006 yılından itibaren artış eğilimi göstermektedir. 2006 yılsonunda 6.804 olan toplam şube sayısı 2015 yılında 11.182'ye yükselmiştir. 2015 yılından itibaren azalma eğilimi göstermiş 2018 yılında 10.400'e kadar düşmüştür. Kalkınma ve yatırım bankalarının şube sayılarında ise anlamlı bir değişiklik olmamıştır.

Katılım bankalarının şube sayıları ise mevduat bankalarına benzer şekilde 2014 yılına kadar artmış, 2015 yılından itibaren düşüşe geçmiştir. Daha sonra tekrar artış eğilimi göstermiş ve 2018 yılında 1.121'e ulaşmıştır. Toplam şube sayısı 2006 yılında 7.205 iken, 2018 yılında 11.575'e çıkmıştır.

-Personel Sayıları: Türk bankacılık sektöründeki istihdamın 2006-2018 yılları arasında gösterdiği değişim Tablo 5'den açıkça görülmektedir. Sektörün 2006 yılında 149.671 olan personel sayısı, 2014 yılında 217.688'e kadar yükselmiş olmasına karşın, 2015 yılından itibaren azalmaya başlamış ve 2018 yılında 207.967 kişiye kadar inmiştir.

Son dönemlerde bankaların hızlı bir biçimde şube kapatmalarına paralel olarak 2016 yılından itibaren şube ve personel sayılarında önemli ölçüde düşüş görülmektedir. 2015 yılından sonra görülen istihdamdaki bu gerileme, ekonominin daralmasına paralel bir gelişme olarak kabul edilebilir.

Tablo 4. Personel Sayıları

Yıllar	Mevduat Bankaları					Kalkınma ve Yatırım Bankaları	Katılım Bankaları	Toplam
	Kamusal Sermayeli	Özel Sermayeli	Yabancı Sermayeli	TMSF'ye Devredilen	Mevduat Toplam			
2006	39.223	73.220	25.704	333	138.570	4.573	6.528	149.671
2007	41.056	75.124	36.707	325	153.212	5.322	8.473	167.007
2008	43.333	82.158	40.567	267	166.325	5.273	11.032	182.630
2009	44.856	82.270	39.676	261	167.063	5.339	11.802	184.204
2010	47.235	83.633	42.013	252	173.133	5.370	12.694	191.197
2011	50.239	89.047	37.047	243	176.576	4.842	13.857	195.275
2012	51.587	90.612	38.772	226	181.197	4.901	15.356	201.454
2013	54.466	93.365	44.159	229	192.219	5.246	16.747	214.212
2014	55.851	95.839	43.446	227	195.363	5.523	16.280	217.688
2015	58.211	74.756	62.647	225	195.839	5.366	13.617	214.822

2016	57.587	73.742	59.804	231	191.363	5.336	14.465	211 .16 4
2017	58.502	73.460	56.079	225	188.266	5.238	15.029	208 .53 3
2018	60.195	72.025	54.478	220	186.918	5.395	15.654	207 .96 7

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr>, www.bddk.org.tr ve <http://www.tkbb.org.tr> sayfalarından tarafımızca derlenmiştir. (Erişim Tarihi: 15.05.2019)

5.2. Bankacılık Sektörüne İlişkin Seçilmiş Büyüklükler

İnceleme döneminde Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren bankaların mevcut durumlarının daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla finansal verilerine özet olarak yer verilmiştir. Bu amaçla öncelikle mevduat, kalkınma ve yatırım bankalarının ilgili döneme ilişkin finansal verileri değerlendirilmiştir. Aşağıda Tablo 6'da sektöre ilişkin temel büyüklükleri görmek mümkündür.

Tablo 5. Mevduat, Kalkınma ve Yatırım Bankalarının Özet Finansal Verileri 2006-2018
(Bin TL)

Yıl	Aktif Toplamı	Özkaynaklar	Mevduat	Kredi	Net Kâr
2006	483.555.380	57.947.640	311.534.441	217.988.616	10.589.720
2007	560.297.647	71.805.420	351.065.985	280.435.241	14.225.930
2008	705.036.387	80.890.690	447.656.996	366.885.126	12.693.615
2009	797.725.859	104.506.333	501.290.870	381.000.807	19.422.805
2010	961.085.023	127.162.226	608.414.466	508.859.247	21.358.239
2011	1.159.889.071	138.452.253	698.920.273	664.287.503	19.004.935
2012	1.297.336.349	174.563.417	770.016.322	768.937.628	22.569.381
2013	1.635.370.077	184.892.217	943.312.812	1.015.524.202	23.613.342
2014	1.888.308.478	222.331.543	1.057.637.524	1.209.686.009	24.466.169
2015	2.235.994.714	251.613.646	1.250.697.536	1.458.516.466	25.644.295
2016	2.595.347.984	288.788.998	1.462.843.620	1.716.622.954	36.423.822
2017	3.095.039.170	345.030.883	1.713.185.375	2.059.740.916	47.083.488
2018	3.656.359.182	405.257.916	2.036.665.907	2.364.800.935	51.686.788

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr> ve <http://www.bddk.org.tr> sayfalarından tarafımızca derlenmiştir. (Erişim Tarihi: 15.05.2019)

Mevduat, kalkınma ve yatırım bankalarının toplam verilerini içeren Tablo 6'ya bakıldığında tüm finansal büyüklüklerin artma eğiliminde olduğu görülmektedir. Bankaların net kârında 2011 yılında gözlenen düşüş dikkati çekmektedir, ancak 2012'den itibaren tekrar artışa geçmiştir.

Katılım bankalarının ilgili döneme ilişkin finansal verileri Tablo 7'de verilmektedir.

Tablo 6. Katılım Bankalarının Özet Finansal Verileri 2006-2018 (Bin TL)

Yıllar	Aktif Toplamı	Özkaynaklar	Toplanan Fonlar	Kullandırılan Fonlar	Net Kar
2006	13.729.720	1.146.778	11.237.324	9.895.494	391.041
2007	19.435.082	2.321.670	14.943.071	14.520.520	527.382
2008	25.769.427	3.091.465	19.209.851	19.733.858	647.490
2009	33.628.038	4.419.564	26.841.970	24.911.209	705.428
2010	43.338.697	5.457.083	33.827.540	32.084.643	759.518
2011	56.076.929	6.193.314	39.869.282	41.103.435	803.589
2012	59.159.695	7.376.805	49.151.455	49.979.828	915.956
2013	96.021.671	8.832.644	63.203.012	66.373.380	1.051.633
2014	104.229.203	9.673.036	66.787.545	68.165.276	143.839
2015	112.368.240	9.527.691	71.902.563	73.113.584	996.638
2016	132.776.850	11.495.710	84.792.436	84.359.135	1.105.507
2017	159.993.357	13.644.821	107.310.745	106.795.750	1.583.478

2018	198.681.189	16.768.995	139.805.734	119.615.496	2.096.592

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr>, www.bddk.org.tr ve <http://www.tkbb.org.tr> sayfalarından tarafımızca derlenmiştir (Erişim Tarihi: 15.05.2019)

Tablo 7'deki veriler değerlendirildiğinde ilgili dönemde katılım bankalarının aktif toplamında, özkaynaklarında, topladıkları fonlarda ve kullandırılan fonlarda önemli ölçüde artışlar olduğu göze çarpmaktadır. Benzer şekilde şube ve personel sayısı da artma eğilimi göstermiştir (2015 yılı dışında). Ancak 2014 yılında net kâr tutarında ciddi bir azalış olduğu da göze çarpmaktadır. Bank Asya'nın 2014 yılında önemli ölçüde zarar etmiş olmasının bu azalışa neden olduğu söylenebilir.

5.3. Bankacılık Sektörüne İlişkin Seçilmiş Oranlar

Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren banka türlerinin performanslarının karşılaştırılmasında kullanılan finansal oranlar her bir banka grubu için ayrı ayrı hesaplanmış ve ulaşılan sonuçlar karşılaştırmalı olarak aşağıda analiz edilmiştir.

-Özkaynak Kârlılığı (Net Kâr / Özkaynaklar): Türk bankacılık sektörünün özkaynak verimlilikleri Tablo 8'e göre değerlendirildiğinde, bu rasyonun genel olarak dalgalı bir seyir izlediği göze çarpmaktadır. Mevduat bankalarının 2006 yılında %20,9 olan özkaynak kârlılığı 2018 yılında %12,3'e düşerken, katılım bankalarının %34,1'den 2018 yılında %12,5'e düşmüştür. Küresel krizin etkisiyle 2010 ve 2011 yıllarında düşme eğilimi gösteren oran, sonrasında da dalgalı bir seyir izlemiştir. Son yılda özkaynak kârlılığı en yüksek olan banka grubu %13,7 ile yabancı sermayeli bankalar, en düşük olan banka grubu ise % 10,6 ile kalkınma ve yatırım bankalarıdır. Özellikle 2014 yılında katılım bankalarının özkaynak karlılıklarının oldukça düşük düzeyde olduğu tabloda dikkati çeken bir başka husustur.

Tablo 7. Özkaynak Kârlılığı (Net Kâr/Özkaynaklar)

Bankalar	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Mevduat Bankaları	20,9	23,4	17,4	22,3	19,7	15,3	15,4	13,9	12,5	11,1	14,0	15,3	12,3
-Kamusal Sermayeli	26,6	28,5	22,9	31,3	26,0	17,7	18,5	17,7	15,3	14,7	16,1	17,6	12,7
-Özel Sermayeli	16,3	22,5	16,9	21,0	19,4	15,0	14,9	14,2	12,4	9,0	13,5	14,0	12,6
-Yabancı Sermayeli	28,0	18,6	11,4	14,3	11,4	12,4	12,0	6,3	8,0	11,0	12,3	14,7	13,7
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	10,7	10,5	9,4	8,5	6,3	5,9	6,6	6,3	7,7	7,9	8,8	10,3	10,6
Katılım Bankaları	34,1	22,7	20,9	15,9	13,9	13,0	12,4	11,9	1,5	10,4	9,6	11,6	12,5

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr>, www.bddk.org.tr ve <http://www.tkbb.org.tr> sayfalarından tarafımızca derlenmiştir (Erişim Tarihi: 15.05.2019)

-Aktif Kârlılığı (Net Kâr / Toplam Aktifler): Birim aktif başına elde edilen net kârı gösteren aktif kârlılık oranı Tablo 9'da verilmektedir.

Tablo 8. Aktif Kârlılığı (Net Kâr/Toplam Aktif)

Bankalar	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Mevduat Bankaları	2,40	2,66	1,93	2,54	2,41	1,77	1,82	1,60	1,36	1,21	1,49	1,64	1,40
-Kamusal Sermayeli	2,78	2,94	2,10	2,79	2,51	1,68	1,87	1,79	1,53	1,52	1,60	1,70	1,17
-Özel Sermayeli	1,85	2,56	1,95	2,55	2,57	1,87	1,87	1,74	1,42	1,02	1,49	1,57	1,49
-Yabancı Sermayeli	3,65	2,36	1,46	1,95	1,61	1,58	1,52	0,72	0,82	1,19	1,37	1,68	1,59

Kalkınma ve Yatırım Bankaları	5,23	5,05	4,41	3,95	2,90	2,38	2,26	1,86	1,99	1,84	1,76	1,84	1,54
Katılım Bankaları	2,85	2,71	2,51	2,10	1,75	1,43	1,55	1,10	0,14	0,89	0,83	0,99	1,05

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr>, www.bddk.org.tr ve <http://www.tkbb.org.tr> sayfalarından tarafımızca derlenmiştir (Erişim Tarihi: 15.05.2019)

Bankacılık sektöründe aktif kârlılığı özkaynak kârlılığına benzer şekilde dalgalı bir seyir izlemiştir. Genel olarak bakıldığında, mevduat bankalarında 2006 yılında % 2,40 olan oran, 2018’de % 1,40’a düşmüştür. Aktif kârlılığı kalkınma ve yatırım bankalarında 2006 yılında % 5,23 iken, 2018’de % 1,54’e, katılım bankalarında ise 2006 yılında %2,85’ten 2018 yılında % 1,05’e kadar düşmüştür. Bu tablo, tüm bankaların aktif karlılığının dramatik bir biçimde azaldığını göstermektedir.

Son yılda mevduat bankaları grubu içinde yabancı sermayeli bankalar en yüksek aktif kârlılığına sahipken, tüm banka grupları içinde kalkınma ve yatırım bankaları %1,54 ile en yüksek, katılım bankaları ise % 1,05 ile en düşük aktif kârlılığına sahip banka grubu olmuştur. Özkaynak kârlılığına paralel olarak aktif kârlılığı da katılım bankalarında 2014 yılında oldukça düşük düzeyde gerçekleşmiştir.

-Sermaye Yeterlilik Rasyosu

Genel olarak bankaların özkaynakları ile kredi, piyasa ve operasyonel risklerini karşılama gücünü gösteren Sermaye Yeterlilik Rasyosu’na ilişkin veriler Tablo 10’da verilmiştir. Katılım bankalarının sermaye yeterlilik rasyolarının inceleme döneminin tamamında mevduat bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarının altında kaldığı gözlenmektedir. Özellikle 2013 ve 2014 yıllarında katılım bankalarının sermaye yeterlilik rasyoları oldukça düşük gerçekleşmiştir. Buna karşın tüm banka grupları içinde en yüksek sermaye yeterlilik rasyosuna sahip olan grup, kalkınma ve yatırım bankalarıdır.

Tablo 9. Sermaye Yeterlilik Rasyosu

Yıllar	Mevduat Bankaları	Kamusal	Özel	Yabancı	Kalkınma ve Yatırım	Katılım Bankaları
2006	19,8	29,2	17,5	16,0	86,2	16,1
2007	17,4	20,1	17,2	14,5	66,7	13,3
2008	16,5	16,4	16,4	16,7	59,4	16,0
2009	19,3	18,4	19,7	18,8	60,3	15,6
2010	17,7	16,7	18,2	17,3	58,7	15,4
2011	15,5	14,5	15,5	16,9	48,2	14,0
2012	17,2	17,2	17,1	17,6	34,3	13,8
2013	14,6	13,5	14,8	15,4	32,7	10,4
2014	15,7	15,6	15,3	16,4	32,8	11,5
2015	15,0	14,6	14,6	15,7	28,3	18,8
2016	15,1	14,0	14,5	16,9	23,5	17,8
2017	16,4	15,0	16,1	18,5	23,6	13,5
2018	17,3	16,6	16,8	18,8	23,9	15,8

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr>, www.bddk.org.tr ve <http://www.tkbb.org.tr> sayfalarından tarafımızca derlenmiştir (Erişim Tarihi: 15.05.2019) .

6. SONUÇ

Küresel kriz sonrası dünya genelinde de ülkemizde ilgi odağı haline gelen katılım bankalarının özellikle ekonominin dışında kalan atıl fonların ekonomiye kazandırılması noktasındaki işlevi yadsınmaz. Katılım bankaları ortaklık yöntemiyle topladıkları fonları, peşin alım taksitli satım yöntemiyle kullandırmakta, finansal piyasalarda aracılık rolünü üstlenirlerken, aynı zamanda modern bankacılık hizmetlerini de sunmaktadır. Bu yönüyle katılım bankacılığı günümüzde mevduat ve kalkınma-yatırım bankalarından oluşan bankacılık sektörünün tamamlayıcısı durumuna gelmiştir.

Katılım bankalarının bankacılık sektöründe bir seçenek olması, mevcut sistemi tamamlayıcı özelliği, ekonomiye ve özellikle reel kesime katkısı, finansal sisteme getirdiği çeşitlilik, derinlik ve güvenilirlik, bu bankacılığın son yıllarda hem dünyada hem de Türkiye’de popüler olmasına neden olmuştur.

Finans sistemi içerisindeki rolü gün geçtikçe artan katılım bankaları, son dönemde önemli bir büyüme gerçekleştirmiş ve sektördeki yerini sağlamlaştırmıştır. Geleneksel bankacılık sektöründe aradığını bulamayan, farklı ürün ve hizmet tercihine sahip müşteri ve yatırımcılara ulaşma olanağını yakalayarak, katılım bankaları hem finansal sistemin gelişmesine katkı sağlamakta, hem de reel sektörün büyümesini de desteklemektedir. Ancak yine de bankacılık sektörü içerisinde katılım bankalarının payının, hedeflenenin çok altında olduğu da gözardı edilmemelidir.

2006-2018 yılları arasında mevduat bankaları ve kalkınma-yatırım bankaları ile katılım bankalarının finansal performanslarını karşılaştırmayı amaçlayan bu çalışmada, analizlerde yoğun olarak kullanılan finansal oranlar yardımıyla değerlendirmeler yapılmıştır.

Çalışmada elde edilen bulguların en önemlisi; katılım bankalarının 2006 yılından itibaren bankacılık sektöründeki paylarının giderek arttığıdır. Toplam aktif, özkaynaklar, toplanan fonlar ve kullanılan fonlar açısından sektördeki payı yaklaşık %5-%5,5 arasında gerçekleşen katılım bankalarının net kârı, mevduat, kalkınma ve yatırım bankalarına paralel olarak artış göstermiştir.

2006-2018 dönemine ve son yıla ilişkin bulgular değerlendirildiğinde; hemen hemen tüm finansal oranlarda katılım bankalarının, mevduat bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarına ait oranların altında seyrettiği göze çarpmaktadır. 2018 yılında katılım bankalarının özkaynak karlılığı, mevduat bankalarının altında seyretmesine karşın, kalkınma-yatırım bankalarının üstünde gerçekleşmiştir. Sermaye yeterlilik rasyosu ise genellikle mevduat bankalarının altında seyretmiştir. Her ne kadar çalışmada kullanılan oranlar çerçevesinde yapılan değerlendirmelerde katılım bankalarının finansal performansının mevduat bankaları ile kalkınma-yatırım bankalarının altında olduğu görülse de katılım bankalarının sektördeki artan önemi ve payı yadsınmaz.

Ülkemizde ve dünyada hızlı bir büyüme trendi yakalayan katılım bankalarının; modern ve etkin yönetilmesi, ülke genelinde şube sayısının artırılması, ürün/hizmet çeşitliliğine gidilmesi, tanıtım olanaklarının ve eğitim kaynaklarının geliştirilmesi gibi tedbirlerle bu yapıya olan ilginin de artması kaçınılmaz olacaktır. Ayrıca kullanılan yöntem ve tekniklerin müşteriler/yatırımcılar tarafından açıkça bilinirliğinin sağlanması da bu bankaların sektör içindeki payının güçlenmesine, rekabet gücünün artmasına ve bankacılık sistemi içindeki yerinin daha da sağlamlaşmasına katkı sağlayacağı kuşkusuzdur.

KAYNAKÇA

- Akgüç, Ö. (1992). 100 Soruda Türkiye’de Bankacılık, İstanbul, Gerçek Yayınevi.
- Aktepe, İ.E. (2012). İslam Hukuku Çerçevesinde Finansman ve Bankacılık, İstanbul, 2012.
- Albaraka (2015). Katılım Bankacılığı, Sistemi, Çalışma Esasları ve Uygulaması, Kurumsal Yayın.
- Aras, O.N. & Öztürk, M. (2011). “Reel Ekonomiye Katkıları Bakımından Katılım Bankalarının Kullandığı Fonların Analizi”, Ekonomi Bilimleri Dergisi, Vol:3, No:2, 167-179.
- Atlas, G. (2008) “İslami Finans Sistemi”, Sermaye Piyasasında Gündem, TSPAKB, 69: 19-30.
- Aysan, A. F., Dolgun, M. H., & Turhan, M. I. (2013). “Assessment of the Participation Banks and Their Role in Financial Inclusion in Turkey”, Emerging Markets Finance & Trade, 49, 99-111.
- Batır, T.E. & Güngör, B. (2016). “Türkiye’de Bankaların Karlılık Belirleyicilerinin Katılım Bankaları ve Mevduat Bankaları Bazında Karşılaştırılması”, Bankacılar Dergisi, Sayı:99, s.74-98.
- Baykara, H.V. (2012). “Katılım Bankalarında Etkinlik ve Verimlilik Analizi”, Gaziosman Paşa Üniversitesi, Doktora Tezi, Tokat.

- Billah, M. M. (2007). "Islamic Banking and The Growth of Takaful", M. K. Hassan & M. K. Lewis (Eds.), Handbook of Islamic Banking 24 (401): Edward Elgar Publishing, Inc.
- Dağ, S. (2011). "Türkiye'deki Mevduat ve Katılım Bankalarının Etkinliklerinin Veri Zarflama Analizi Yöntemiyle Karşılaştırılması", Dumlupınar Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.
- El Tiby, A. M. (2011). Islamic Banking: How To Manage Risk And Improve Profitability (Vol. 640) USA: John Wiley & Sons.
- Kettell, B. (2011). "Introduction to Islamic Banking and Finance" (Vol. 1). West Sussex: John Wiley & Sons.
- Lee, K. & Ullah, S. (2007). "Integration of Islamic and Conventional Finance", International Review of Business Research Papers, 3(5), 241-265.
- Parlakkaya, R. & Çürük, S.A. (2011). "Finansal Rasyoların Katılım Bankaları ve Geleneksel Bankalar Arasında Bir Tasnif Aracı Olarak Kullanımı: Türkiye Örneği", Ege Akademik Bakış, Vol:11, No:3, 397-405.
- Özcan, M. E. & Hazıroğlu, T. (2000). "Bankacılıkta Yeni Bir Boyut: Katılım Bankacılığı". Bereket Dergisi, Yıl: 3, Sayı: 9.
- Özsoy, İ. (1994). "Kredi Faizi: Kur'an'a Göre Bir Değerlendirme," İslâmî Sosyal Bilimler Dergisi, Güz, Cilt: 2, Sayı:3, 31-41.
- Özsoy, İ. (2011). *Türkiye'de Katılım Bankacılığı*, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, İstanbul.
- Presley, J. R. (2012). Directory Of Islamic Financial Institutions (RLE: Banking & Finance) (Vol. 29).
- Serpam (2013). *İslami Finans*, Sermaye Piyasaları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Araştırma Notları 1.
- Tekbaş, M. Ş. (2013). "İslami Finans - İslâmî Finans Kavramı, Ürünler, Dünyada ve Türkiye'de Gelişimi ve Geleceği", Retrieved from http://www.tkbb.org.tr/Documents/OnemliBasliklar/İslami_Finans.pdf.
- Tunç, H. (2000). "Soru ve Cevaplarla ÖFK'lar", Bereket Dergisi, Yıl: 3, Sayı:10, 13.
- TKBB (2012). Finansal Yenilik ve Açılımları ile Katılım Bankacılığı, TKBB Yayınları, İstanbul.
- TKBB (2013). Katılım Bankaları 2013, İstanbul.
- www.tkbb.org.tr, (18.06.2019)
- www.tmsf.org.tr (19.06.2018)